

Het is jammer dat van belangrijke musici vaak zo moeilijk gegevens zijn te vinden, zoals van de 19e-eeuwse familie Lübeck. In Nederland verbleven drie broers, die weliswaar van Duitse afkomst waren maar in Nederland carrière maakten. Een van die broers, Johann Heinrich, speelde een belangrijke rol in het Nederlandse muziekleven, in het bijzonder in dat van Den Haag. Het is dus niet zonder reden dat in de Haagse wijk Duinoord een straat naar hem is vernoemd.

AUTEUR MARGARET KRILL

JOHANN HEINRICH LÜBECK (1799-1865)

Gelegenheids-componist

Johann Heinrich werd geboren in Alpen bij Wesel. In naslagwerken wordt dit wel verward met Alphen, zodat je haast zou denken dat hij van Nederlandse origine was. In Duitsland werd Lübeck volgens de vioolschool van Spohr en Maurer gevormd, maar het is onduidelijk hoe en wat. Dat hij talentvol was, blijkt uit het feit dat hij al jong directeur werd van het Pruisische muziekcorps in Leipzig en Berlijn. Zoals niet ongebruikelijk leidde hij een min of meer zwerfend bestaan; hij was korte tijd directeur van de militaire muziek en orkestdirecteur bij diverse operagezelschappen. Zijn naam als violist moet toen ook groot zijn geweest. Toch vertrok Lübeck in 1823 naar Amsterdam om daar als violist concerten

te geven. Hij gaf daarnaast ook les en met name in die hoedanigheid onderscheidde hij zich snel. Toen op initiatief van koning Willem I in 1827 de Koninklijke Muziekschool in Den Haag werd opgericht, vroeg men Lübeck om directeur te worden. Hierdoor moest hij zijn solistische activiteiten verminderen en ook zijn wens om te componeren zou hieronder gaan lijden, ook al omdat hij meer en meer ging dirigeren. Zo leidde hij de concerten van de Koninklijke Hofkapel, van de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst, van de concertvereniging Diligentia en bij Maatschappij De Toekomst. Vooral door zijn benoeming aan de Koninklijke Hofkapel werd Lübeck een centrale figuur in het Haagse muziekleven, die volgens Dirk Balfourt 'zowel den koorzang als het orkestspel in Den Haag tot een hoogen trap van ontwikkeling heeft weten te brengen'.

PEDAGOOG

Als docent had Lübeck een ongekende reputatie. Hij leidde veel musici op en stond aan de wieg van menig carrière, zoals die van de componist Johannes Verhulst. Toen Felix Mendelssohn in de zomer van 1836 in Scheveningen verbleef, attendeerde Lübeck hem op een compositie van zijn leerling Verhulst, waardoor deze in Leipzig verder kon studeren. Maar ook zijn zonen Louis en Ernst leidde hij met succes zelf op. Opvallend is dat Johann H. Lübeck van mening was dat ook kennis

van de literatuur en de geschiedenis belangrijk waren bij de vorming van muzikaal talent. Zijn niet onaanzienlijke huisbibliotheek was daar een tastbaar bewijs van.

Voor al zijn verdiensten voor de toonkunst ontving Lübeck in 1842 een ridderorde. Na zijn overlijden in 1865 verscheen er in het Dagblad van Zuidholland en 's Gravenhage een advertentie, waarbij men werd opgeroepen zich in te schrijven voor 'het welgemeende portret' van Lübeck: 'Groot is het verlies, dat de Toonkunst in ons midden geleden heeft. De naam alléén van J.H. Lübeck zegt: waardigheid en karakter, degelijke kennis van, en liefde vóór de Toonkunst, aankweeking daarvan in ons Vaderland. Als Componist, Muziek-Leeraar en Directeur, als Virtuoso zal hij in herinnering blijven.'

FEESTELIJKE COMPOSITIES

Als componist trad Lübeck weinig op de voorgrond, hoewel hij een behoorlijk aantal werken componeerde zoals viool-, fluit- en hoboconcerten, strijkkwartetten en duetten. Hij is echter bijna uitsluitend bekend geworden als componist van werken bij feestelijke gelegenheden, dus als gelegenheidscomponist. Zo klonk van hem een werk tijdens het eerste Nederlandse Muziekfeest van Toonkunst in mei 1834, waarvan hij samen met de toentertijd beroemde pianiste Gertrude van den Bergh de artistieke voorbereiding deed. Ook componeerde hij in 1863 een Feestcantate die hij zelf dirigeerde bij de eerste steenlegging voor het monument voor 'november 1813', een gedenkteken dat nog steeds het Haagse Plein 1813 siert en herinnert aan de terugkeer in dat jaar van prins Willem (de latere koning Willem I). Ondanks zijn vakmanschap kreeg Lübeck destijds het predicaat 'conventioneel' mee.

HOMMAGE AUX AMATEURS DU VIOLON

Voor deze bijdrage is gekozen voor een stuk voor twee violen dat Lübeck speciaal voor amateurs schreef. De *Hommage aux Amateurs du violon* bestaat uit drie duetten die elk weer uit drie delen bestaan. De keuze is gevallen op het eerste deel uit het derde duet, een stuk in mineur dat van de spelers vooral ritmische precisie verlangt. De dynamische aanwijzingen zijn schaars, maar het werk geeft veel mogelijkheden voor een afwisselende uitvoering. Als illustratie deze keer geen foto maar een afbeelding van het grote witte borstbeeld van Lübeck, dat is opgesteld in de studiezaal van het NMI. ♦

2 Violon

Duetto III

J.H. Lübeck
(1799-1865)

Allegro moderato

Violon 1

Violon 2

f

dolce

dolce

5

11

Nederlands Muziek Instituut

Op de website van het NMI is een nieuwe webexpositie te vinden over de Beatrijs-opera's van de Nederlandse componisten Willem Landré en Ignace Lillien.

Download
partituur

Op de websites van Akkoord Magazine en het NMI kan de partituur gedownload worden.
www.akkoordmagazine.nl
www.nederlandsmuziekinstituut.nl